

מראה מקומות, שיעור מאת הג"ר יהודה לנדי שליט"א

Purim and the Persian Empire

פורים תשס"ד - בענין פורים והאימפריה הפרסית

פקידת כורש

1.1

עזרא פרק א'

א ובשנת אחת לכורש מלך פרס לכלות דבר-ה' מפי ירמיה העיר ה' את-רוח כרש מלך-פרס ויעבר-קול בכל-מלכותו וגם-במכתב לאמר: **ב** כה אמר כרש מלך פרס כל ממלכות הארץ נתן לי ה' אלוקי השמים והוא-פקד עלי לבנות-לו בית בירושלם אשר ביהודה: **ג** מי-בכם מכל-עמו יהי אלוקיו עמו ויעל לירושלם אשר ביהודה ויבן את-בית ה' אלוקי ישראל הוא האלוקים אשר בירושלם.

1.2

מדרש רבה שה"ש פ"ה

א [ה] קמתי אני לפתוח לדודי קמתי אני ולא אומות העולם תרגם רבי יעקב בר אבונה קמי ר' יצחק כתיב (עזרא א') ויקומו ראשי האבות ליהודה ובנימן והכהנים והלויים וגו' ליהודה שהוא מלך ובנימן שבת המקדש בחלקו לכהנים מפני העבודה וללויים מפני הדוכן לפתוח לדודי בתשובה וידי נטפו מור מררים דגזר כורש ואמר דעבר פרת עבר דלא עבר לא יעבר א"ר יוחנן כתיב (ישעיה י"ג) חשך השמש בצאתו לזר הוה קבל ההוא יומא ולא דנחה **יצא כורש לטייל במדינה וראה המדינה שוממת אמר מה טיבה של מדינה זו שוממת איכן הם הזהבים איכן הם הכספים אמרי ליה ולא את הוא דגזרת ואמרת כל יהודאין יפקון ויבנון בית מקדשא מנהון דהבים ומנהון כספים הא דסלקין למבנא מקדשא בההיא שעתא גזר ואמר דעבר פרת עבר דלא עבר לא יעבור דניאל וסיעתו וחבורתו עלו באותה שעה אמרו מוטב שנאכל סעודת ארץ ישראל ונברך על א"י עזרא וסיעתו וחבורתו לא עלו באותה שעה ולמה לא עלה באותה שעה עזרא שהיה צריך לברר תלמודו לפני ברוך בן נריה ויעלה ברוך בן נריה אלא אמרי ברוך בן נריה אדם גדול ושיש היה ואפילו בגלקטיקא לא היה יכול להטען.**

1.3

עזרא פ"ד

א וישמעו צרי יהודה ובנימן כי-בני הגולה בונים היכל לה' אלוקי ישראל: **ב** ויגשו אל-זרבבל ואל-ראשי האבות ויאמרו להם נבנה עמכם כי ככם נדרוש לאלוקיכם (ולא) [ולו] אנחנו זבחים מימי אסר חדון מלך אשור המעלה אתנו פה: **ג** ויאמר- להם זרבבל וישוע ושאר ראשי האבות לישראל לא-לכם ולנו לבנות בית לאלוקינו כי- אנחנו יחד נבנה לה' אלוקי ישראל כאשר צונו המלך כורש מלך-פרס: **ד** ויהי עם-הארץ מרפים ידי עם-יהודה (ומבלהים) [ומבלהים] אותם לבנות: **ה** וסכרים עליהם יועצים להפר עצתם כל-ימי כורש מלך פרס ועד-מלכות דריוש מלך פרס: **ו** ובמלכות אחשורוש בתחלת מלכותו כתבו שטנה על-ישיבי יהודה וירושלם.

חישוב שנות בית שני

2.1

ע"ז ח:

התני רבי יוסי ברבי מלכות פרס בפני הבית שלשים וארבע שנה מלכות יון בפני הבית מאה ושמונים שנה מלכות חשמונאי בפני הבית מאה ושלוש מלכות בית הורדוס מאה ושלוש מכאן ואילך צא וחשוב כמה שנים אחר חורבן הבית.

2.2

יומא ט.

אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן מאי דכתיב יראת ה' תוסיף ימים ושנות רשעים תקצרנה יראת ה' תוסיף ימים זה מקדש ראשון שעמד ארבע מאות ועשר שנים ולא שמשו בו אלא י"ח כהנים גדולים ושנות רשעים תקצרנה זה מקדש שני שעמד ד' מאות ועשרים שנה ושמשו בו יותר משלוש מאות כהנים

כורש

3.1

ר"ה ג:

תנא הוא כורש הוא דריוש הוא ארתחשסתא כורש שמלך כשר היה ארתחשסתא על שם מלכותו ומה שמו דריוש שמו.

אחשוורוש

4.1

מגילה טו:

ויאמר לה המלך לאסתר המלכה מה בקשתך עד חצי המלכות ותעש חצי המלכות ולא כל המלכות ולא דבר שחוצץ למלכות ומאי ניהו בנין בית המקדש.

שמעון הצדיק ואנשי כנסת הגדולה

5.1

מגילה יז:

תנא מאה ועשרים זקנים ובהם כמה נביאים תיקנו שמונה עשרה ברכות על הסדר.

5.2

אבות פ"א מ"ב

שמעון הצדיק היה משירי כנסת הגדולה. הוא היה אומר: על שלשה דברים העולם עומד: על התורה, ועל העבודה, ועל גמילות חסדים.

5.3

יומא ס"ט.

והתניא בעשרים וחמשה [בטבת] יום הר גרזים [הוא] דלא למספד יום שבקשו כותיים את בית אלהינו מלאכסנדרוס מוקדון להחריבו ונתנו להם באו והודיעו את שמעון הצדיק מה עשה לבש בגדי כהונה ונתעטף בבגדי כהונה ומיקירי ישראל עמו ואבוקות של אור בידיהן וכל הלילה הללו הולכים מצד זה והללו הולכים מצד זה עד שעלה עמוד השחר כיון שעלה עמוד השחר אמר להם מי הללו אמרו לו יהודים שמרדו בך כיון שהגיע לאנטיפטרס זרחה חמה ופגעו זה בזה כיון שראה לשמעון הצדיק ירד ממרכבתו והשתחוה לפניו אמרו לו מלך גדול כמותך ישתחוה ליהודי זה אמר להם דמות דיוקנו של זה מנצחת לפני בבית מלחמתי אמר להם למה באתם אמרו אפשר בית שמתפללים בו עליך ועל מלכותך שלא תחרב יתעוך עובדי כוכבים להחריבו אמר להם מי הללו אמרו לו כותיים הללו שעומדים לפניך אמר להם הרי הם מסורין בידיכם מיד נקבום בעקביהם ותלאום בזנבי סוסיהם והיו מגררין אותן על הקוצים ועל הברקנים עד שהגיעו להר גריזים כיון שהגיעו להר גריזים חרשוהו וזרעוהו כרשינין כדרך שבקשו לעשות לבית אלהינו ואותו היום עשאוהו יו"ט.

5.4

נחמיה פ"ב

יא ויוידע הוליד את-יונתן ויונתן הוליד את-ידוע.

שמות החדשים

6.1

ירושלמי ר"ה פ"א הל"ב

דא"ר חנינה שמות חדשים עלו בידם מבבל.